

ACTA NUMISMÀTICA 2010, 40ème numéro

JEAN-CLAUDE RICHARD

Le quarantième numéro d'*Acta Numismàtica* marquera une grande date dans la Numismatique non seulement de la Péninsule Ibérique et de la Catalogne en particulier mais au niveau européen et même mondial.

En présentant le quatrième volume de 1974, D.Felipe Mateu y Llopis –qui fut mon premier correspondant à Barcelone–avait particulièrement marqué la place de cette jeune revue par rapport à Numisma publiée par la Sociada Ibero-americana de Estudios Numismaticos (Madrid) depuis 1951, à Numario Hispanico (1952-1967) éditée par le Consejo Superior de Investigaciones Cientificas (Madrid), à *Gaceta Numismatica* (1966-) éditée par l'Asociacion Numismatica Espanola de Barcelone. Depuis 1971, *Acta Numismàtica* était régulièrement éditée par la Sección Numismatica del Círculo Filatelico y Numismatico (Barcelona). Certes d'autres revues, archéologiques, historiques ou générales –comme *Ampurias*, *Al Andalus*...– avaient l'occasion de publier des articles sur la monnaie et certains Musées donnaient les catalogues de leurs collections. Le regretté D. Felipe connaissait mieux que personne tout ce domaine et se mettait à la disposition de ses correspondants y compris étrangers pour renseigner en particulier sur ses belles chroniques: «Hallazgos monetarios», grâce auxquelles il a été possible de connaître de nombreuses découvertes de terrain, parfois modestes, mais qui étaient localisées :les premières études sur la circulation monétaire leur doivent tout !

Je suis entré en relation avec Leandre Villaronga à la fin des années soixante : il m'a parrainé pour adhérer à l'ANE (1970) au Circulo (1971) et, en 1974, j'entrais à la SIAEN : je lui dois non seulement l'essentiel de ce que je connais sur la monnaie ibérique mais des échanges permanents à Barcelone même ou depuis ailleurs. Ces adhésions permettaient de recevoir directement les publications qui n'étaient pas encore très répandues en France, et d'engager des relations directes avec les au-

teurs. De 1970 à 1974, j'étais membre de la Casa de Velázquez -Ecoles des Hautes Etudes Hispaniques et Ibériques, et chaque année j'effectuais de longs séjours à Barcelone dans le cadre de cette Institution ou des missions du Centre Pierre Paris de Bordeaux. A partir de là j'ai donc eu un contact personnel à Barcelone avec L. Villaronga et avec tous les numismates dont je garde un souvenir ému pour ceux qui nous ont quitté mais, toujours, des relations amicales avec, aussi, la jeune génération des Marta Campo, J. M. Gurt, E. Sanmartí... Pour autant les seniores étaient connus et fréquentés : P. Vegué, J. Almirall, J. Romagosa, J. Vidal, J. M. Nuix, X. et F. Calicó, M. Tarradell... à Barcelone, A. Manuel de Guadan, J. Navascués, O. Gil Farrés, A. Beltrán, M. Almagro, A. Balil, A. et M. P. Garcia y Bellido, C. Millan, A. Tovar, M. T. Lorente à Madrid mais aussi F. Chaves ou P. P. Ripollès...

Dans ces années là, la numismatique ibérique était quasi totalement étudiée par des chercheurs espagnols et, tras los montes, il y avait quelques « exceptions » : J. Untermann, M. H. Crawford, T. R. Volk, J. B. Colbert de Beaulieu et ses élèves ou amis... mais les découvertes de la Péninsule restaient en quelque sorte confidentielles.

Acta Numismática a immédiatement voulu nouer des liens avec l'ensemble du monde scientifique : dès le premier numéro de 1971 même si les articles étaient presque tous, sauf celui que j'ai moi-même donné, étaient d'origine péninsulaire, les comptes rendus bibliographiques se sont ouverts très largement sur le monde extérieur. Le volume 2 de 1972 a continué sur cette voie et deux articles « extérieurs » étaient au sommaire, de même que le volume 3 de 1973. C'est bien cette ouverture que célébrait don Felipe dans l'Introduction du numéro 4 de 1974 où cinq articles venaient de France.

Tous les volumes suivants ont été sur ces mêmes fondements et ont ainsi permis à la recherche de la Péninsule d'être reconnue et présente, avec force, dans les Congrès internationaux. Je me rappelle celui de New York pour lequel avec Leandre Villaronga, nous avons donné une très longue étude, qui a fait date, sur la métrologie de toutes les séries ibériques et de celles du sud de la France, et qui fut publiée dans les *Mélanges de la Casa de Velázquez* de 1973. Les congrès suivants –jusqu'à ceux de Madrid et de Glasgow– ont permis à la jeune génération de connaître directement les chercheurs des pays étrangers et d'engager ainsi avec eux des contacts particulièrement bénéficiaires. On vit alors se développer des publications « internationales » et je dois dire que nous avons été très fiers avec Marta Campo et H.-M. von Kaenel, de publier, en 1981, dans les collections de l'A.N.E.: *El tesoro de la Pobla de Mafumet (Tarragona) sextercios y dupondios de Claudio I*, dont j'avais retrouvé toutes les monnaies en étudiant le médaillier de Tarragone et qui fit connaître, urbi et orbi, un ensemble unique de monnaies de bronze de cet empereur...

C'est autour d'*Acta* que furent organisés les Symposium Numismáticos de Barcelona de 1979 et 1980 et qui ont eu la même dimension internationale.

Aujourd'hui la Societat Catalana d'Estudis Numismatics est particulièrement bien placée pour poursuivre la revue avec, toujours, la volonté d'élargir les collaborateurs : c'est de cette façon que le meilleur hommage sera rendu aux fondateurs d'*Acta Numismàtica* qui, je peux en témoigner, en 1970, ne pensaient pas –même s'ils le souhaitaient– que cette revue atteindrait son quarantième anniversaire. Bon anniversaire et longue vie à *Acta Numismàtica*.

JEAN-CLAUDE RICHARD

Ancien membre de la Casa de Velazquez
Directeur de recherche honoraire au CNRS,
Centre Camille Jullian, Université d'Aix-Marseille

Introducció: *Acta Numismàtica* 2010, 40è número¹

El quarantè número d'*Acta Numismàtica* marcarà una gran data en la Numismàtica, no tan sols de la península Ibèrica i de Catalunya en particular, sinó també en l'àmbit europeu i fins i tot mundial.

En presentar el quart número del 1974, D. Felipe Mateu i Llopis –que va ésser el meu primer corresponent a Barcelona– va assenyalar especialment el lloc d'aquella jove publicació amb relació a *Numisma*, publicada per la Sociedad Ibero-Americana de Estudios Numismáticos (Madrid) des del 1952, a *Numario Hispánico* (1952-1967) editada pel Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Madrid) i a *Gaceta Numismática* (1966-), editada per l'Asociación Numismática Española de Barcelona. Des del 1971, *Acta Numismàtica* va ésser editada regularment per la Secció Numismàtica del Cercle Filatèlic i Numismàtic (Barcelona). Certament, altres revistes, arqueològiques, històriques o generals –com *Ampurias*, *Al-Andalus*...– tenien ocasió de publicar articles sobre les monedes i alguns museus editaven catàlegs de les seves col·leccions. L'enyorat D. Felipe coneixia, millor que ningú, tot aquest món i es posava a disposició dels seus corresponents, inclosos els estrangers, per comunicar les noves troballes, sobretot en les belles cròniques dels «Hallazgos monetarios», gràcies a les quals va ésser possible de conèixer nombroses descobertes sobre el terreny, a vegades modestes, però que eren localitzades. Els primers estudis sobre circulació monetària li ho deuen tot!

Vaig entrar en contacte amb Leandre Villaronga a la fi dels anys seixanta. Ell em va apadrinar per fer-me soci de l'ANE (1970), del Cercle (1971) i l'any 1974

1. J. C. Richard va manifestar el seu interès en que s'hi afegís la versió catalana de la seva introducció.

entrava a la SIAEN. Jo li dec no tan sols l'essencial del que jo sé sobre la moneda ibèrica, sinó també intercanvis permanents a Barcelona o en altres llocs. Aquests lligams em permetien rebre directament publicacions que no eren encara gaire conegudes a França i d'establir relacions directes amb els seus autors. Del 1970 al 1974 vaig ésser membre de la Casa de Velázquez –Escoles dels alts Estudis Hispànics i Ibèrics– i cada any feia llargues estades a Barcelona per afers d'aquesta institució o bé del Centre Pierre Paris de Bordeus. A partir d'aquell moment, vaig tenir, doncs, un contacte personal a Barcelona amb L. Villaronga i amb tots els numismàtics, d'entre els quals jo tinc un record emocionat per aquells que ens han deixat i, sempre, relacions amicals, també, amb les joves generacions dels Marta Campo, J. M. Gurt, E. Sanmartí... D'altra banda, els *seniors* eren coneguts i freqüentats: P. Vegué, J. Almirall, J. Romagosa, J. Vidal, J. M. Nuix, X. i F. Calicó, M. Taradell... a Barcelona. A. Manuel de Guadan, J. Navascués, O. Gil Farrés, A. Beltrán, M. Almagro, A. Balil, A. i M.-P. Garcia y Bellido, C. Millan, A. Tovar, M. T. Lorente a Madrid. I també F. Chaves, P. P. Ripollès...

En aquells anys, la numismàtica ibèrica era gairebé del tot estudiada pels investigadors espanyols i, *trás los montes*, hi havia algunes «excepcions»: J. Untermann, M. H. Crawford, T. R. Volk, J. B. Colbert de Beaulieu i els seus deixebles i amics... Però les descobertes de la Península es mantenien, d'alguna manera, en un camp de les confidencial.

Acta Numismàtica va voler establir immediatament lligams amb la totalitat del món científic. Des del primer número del 1971, encara que la major part dels articles eren d'origen peninsular –excepte un que vaig donar jo mateix–, les recensions bibliogràfiques es varen obrir àmpliament al món exterior. El volum 2, del 1972, va continuar per aquesta via i dos articles «exters» figuraven en el sumari, igualment com al volum 3, del 1973. És justament aquesta obertura allò que celebrava don Felipe a la introducció del número 4, del 1974, on hi havia cinc articles provinents de França.

Tots els volums que seguien varen basar-se en els mateixos principis i han permès, així, que la recerca científica hagi estat reconeguda i present amb força en els Congressos Internacionals. Recordo el de Nova York, per al qual, i amb Leandro Villaronga, varem lliurar un estudi molt extens que va fer impacte sobre la metrologia de totes les sèries ibèriques i de les del sud de França i que va ésser publicat a les *Melanges de la Casa de Velázquez* del 1973. Els congressos següents –fins als de Madrid i de Glasgow– han permès a la generació jove, de conèixer directament els investigadors estrangers i d'establir amb ells contactes particularment beneficiosos. Es va veure, llavors, el desenvolupament de publicacions «internacionals» i he de dir que vàrem ésser prou valents amb Marta Campo i H.-M. Von Kaenel, per publicar l'any 1981 i a les col·leccions editorials de l'ANE, *El tesoro de la Poble de Mafumet (Tarragona). Sextercios y dupondios de Claudio I*, del qual jo havia retrobat la totalitat de les monedes estudiant el monetari de

Tarragona i que va fer conèixer, *urbi et orbi*, un conjunt únic de monedes de bronze d'aquest emperador...

Fou també al voltant d'*Acta* que es varen organitzar els Symposium Numismàtic de Barcelona de 1979 i 1980, que varen tenir la mateixa dimensió internacional.

Avui la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics es troba particularment ben situada per continuar la publicació de la revista, sempre amb la voluntat d'eixamplar el conjunt dels seus col·laboradors. És d'aquesta manera com es podrà oferir el millor homenatge als fundadors d'*Acta Numismàtica* que, ho puc ben testificar, no creien pas el 1970 –tot i que ho desitjaven– que aquesta revista arribaria al seu quarantè aniversari. Felix aniversari i llarga vida a *Acta Numismàtica*.

JEAN-CLAUDE RICHARD

Antic membre de la Casa de Velázquez

Director de Recerca honorari al CNRS

Centre Camille Jullian, Universitat d'Aix-Marseille